

Píše Ingeborg Fialová-Fürstová

(E*forum, 14. 02. 2018)

Spisovatel **Franz Spunda**, narozený roku 1890 v Olomouci, by byl zřejmě pozdějším literárním světem, čtenáři i germanistikou zcela zapomenut, kdyby roku 1971 nevznikl obsáhlý článek *Wodurch hat Franz Spunda die deutschsprachige Literatur bereichert?* [Čím obohatil Franz Spunda německojazyčnou literaturu?], který publikoval Ludvík Václavěk v časopise *Germanistica Olomucensia* (což je mimochodem poslední článek, který směl v době normalizace zveřejnit pod vlastním jménem). U Ludvíka Václavka má také svůj počátek současná, chtělo by se říct „spundovská renesance“, již nyní přibyl další příspěvek do diskuse o velmi rozvětveném díle tohoto „magického básníka a poutníka po Řecku“.

Coby již 11. svazek řady *Erträge Böhmisches-Mährischer Forschungen* [Výstupy česko-moravského bádání], kterou vydávají v nakladatelství LIT společně se Sudetoněmeckou akademií věd a umění v Mnichově **Herbert Zeman a Oliver Jahraus**, vyšla roku 2016 publikace **Franz Spunda (1890-1963)**. Shrnuje příspěvky jednodenního kolokvia k Franzi Spundovi, které se konalo v listopadu 2015 ve Vídni, a zároveň navazuje na „záslužnou konferenci“, „kterou uspořádalo Centrum pro výzkum německé moravské literatury při olomoucké univerzitě 3. a 4. října 2014“ (s. 7). Příspěvky z olomoucké konference (doplněné právě o dotisk základního textu od Ludvíka Václavka z roku 1971 a pětistránkovou bibliografii sekundární literatury, která přesvědčivě dokládá probuzený/probouzející se zájem o Franze Spundu) vyšly ve sborníku *Franz Spunda im Kontext* [Franz Spunda v kontextu] vydaném Lukášem Motyčkou v olomouckém univerzitním nakladatelství v roce 2015. Kvůli neobvyklým směrnici takzvaných ESF projektů spravovaných českým Ministerstvem školství sborník „není k dispozici v knihkupectvích“ (s. 7). Z hlediska bádání je nejen kolegiální, ale i záslužné, že vídeňské kolokvium na olomoucký sborník přímo odkazuje a že si za jednu ze svých úloh vytyčilo „představit tuto knihu také v rakouském akademickém kontextu a zprostředkovat jeho výsledky“ (s. 7).

Po třech úvodních příspěvcích od Christopa Spundy (krátká vzpomínka jednoho ze synů na svého otce), od nakladatelky „některých Spundových děl“ (s. 22) Gabriele Quinqueové a Herberta Zemana, který Spundu na úvod staví do Goethovy duševní blízkosti a přiznává jeho kulturněhistorickým pracím zvláštní postavení mimo „hlavní proud historicko-historistických publikací po polovině 19. století“ (s. 14), následují v hlavní části sborníku čtyři studie k dílu Franze Spundy: dvě od Christopa Fackelmana, po jedné od Herberta Schrittersera a Alexandra Martina Pfliegera. Publikované výstupy olomouckého kolokvia jsou považovány za zaručené a všechny čtyři příspěvky se na ně často vztahují, přičemž se každý z nich věnuje pouze výřezu

z díla Franze Spundy. Mnoho témat je v publikaci vynecháno, takže se přečtení obou spundovských sborníků skutečně vyplatí.

V první ze svých dvou studií, *Heilige Berge im Chaos der Welt* [Svaté hory ve zmatku světa] se Christoph Fackelmann pouští do napínavého diskursněanalytického průzkumu okultistických a magických prvků v básnickově díle, jež nazírá jako „základní okultistický diskurs“ (s. 27) a jako „magickou konstantu“ (s. 34) v celkové Spundově tvorbě, takže mu etapy, témata, a dokonce žánry spundovského díla - ve výzkumu jinak označované velmi různě - (expresionistická lyrika a dramatika, programatika, magická fáze, historické romány, řecká inspirace v románu, cestopis a esej, publicistika: povídky, vzpomínkové skici, dobové romány po roce 1945) nepřijdou jako diskontinuální, nebo dokonce útržkovité, dané třeba aktuální čtenářskou módou, „žánrem zažívajícím konjunkturu“ (s. 38) nebo nějakou ideologií, ale naopak jako kontinuum.

Tuto tezi Fackelmann ještě upevňuje ve svém druhém textu *Franz Spundas Griechenlandliteratur* [Řecká literatura Franze Spundy]. Toto transformované kontinuum Fackelmann dokládá analýzou cestovní sekvence ze Spundovy *Řecké cesty* (zde popsany obtížný výstup na vrchol Parnassu Fackelmann zasazuje do tradice křesťanských poutí a následování „teosofické stezky“, s. 118) a jednoho z jeho *Eleuzínských sonetů* a uzavírá ji „heslovitým“ (jak tomu sám říká, s. 123), ale velmi plauzibilním přehledem konstant ve spundovském díle (s. 123 n.).

Studie Herberta Schrittersera (*Franz Spundas „magische Romane“* [“Magické romány“ Franze Spundy]) a Alexandra Martina Pfliegera (*Franz Spundas Giordano-Bruno-Roman* [Spundův román o Giordanu Brunovi]) je pak třeba číst jako texty dokládající Fackelmannovu tezi, protože se analyticky a se zaměřením na celé dílo věnují jednotlivým Spundovým románům: Schritterer čtyřem „magicko-okultním“ z rané fáze (*Devachan* [1921], *Der gelbe und der weiße Papst* [Žlutý a bílý papež, 1923], *Das ägyptische Totenbuch* [Egyptská kniha mrtvých, 1926] a *Baphomet* [1928]), které zasazuje do kontextu „groteskně fantastické literatury z doby kolem přelomu století“ (s. 100) (Meyrink, Ewers, Busson, Strobl), čte je jako tetralogii, již pohromadě drží postava mnicha Ireneia, doprovází je „Spundovy teoretické myšlenky k magickému básnictví ve sbírce esejů ‚Der magische Dichter‘ [Magický básník]“ (s. 102) a jejich „základním tématem [...] je boj dobra a zla“ (s. 99).

Pfleger na začátku své studie formuluje dvě obsáhlejší otázky: První zdánlivě polemickou k Fackelmannově tezi: „Lze vzhledem k hutné motivické propletenosti jednotlivých prvků ve Spundových knihách nahlížet jeho celkovou tvorbu jako organický celek, nebo musíme hovořit o zlomu mezi jeho ranou ‚magicko-okultistickou‘ popř. ‚postexpresionistickou‘ fází a jeho pozdější ‚klasickou‘ periodou orientovanou na antiku a renesanci?“ (s. 139). Druhou otázku formuluje jako tezi: „Jedná se o první větší prozaickou práci, kterou Spunda publikoval po konci ‚Třetí říše‘. Román lze také částečně číst jako zašifrované vypořádání se s nacistickým režimem, jejímž přívržencem Spunda po nějakou dobu byl, než se od něj odklonil, a dále [zde znovu ve

vztahu k první otázce] jako zúčtování se svými dřívějšími esotericko-okultistickými ambicemi“ (s. 140).

V dalším textu pak ale Pflieger v podstatě převypravuje Spundův román o Giordanu Brunovi *Verbrannt von Gottes Feuer* [Sežehnut ohněm Božím] z roku 1949, aniž uspokojivě odpovídá na otázky položené na začátku. Pouze jedna ze závěrečných vět poukazuje na stanovisko interpreta: „Spunda si možná dělal ve své rané ‚magické fázi‘ naděje na objevení onoho archimédovského bodu, ‚co je našim základem a odkud může být svět posouván vpřed‘. Později se ale, jak ukazuje ‚Verbrannt von Gottes Feuer‘, začal považovat spíše za čistě bádajícího než za zasvěcence“ (s. 155).

Cennou referenční příručku a studijní knihu pro všechny, kteří se ještě chtějí zabývat Franzem Spundou a jeho dílem, ze sborníku dělá *Bio-bibliografická kronika* (s. 65–97) sestavená Christophem Fackelmannem, jež obsahuje kromě klasických údajů a informací, které se od takového soupisu očekávají (a které co do podrobností dokonce předčí údaje na *Literární mapě německých moravských autorů* <https://limam.upol.cz/>), také otisky dobových recenzí, diskusí, Spundových vlastních postojů ke svým dílům – a (skoro na konci) velice napínavý úryvek z dopisu Karla Gustava Bittnera, který se vyjadřuje ke Spundově nacistické minulosti.

Coby příloha (s. 159–199) figuruje sedm Spundových „publicisticko-esejistických“ (s. 158) textů, které vyšly mezi lety 1922 a 1955 v různých časopisech, jež dnes už zřejmě nejsou tak snadno dostupné, a představují příjemný, do dvou oblastí – *Autobiografie* a *Programatika* – rozdělený vstup do četby Spundova díla.

Přeložila Petra Grycová

Christoph Fackelmann / Herbert Zeman (Hg.): *Franz Spunda (1890–1963)*. *Deutschmährischer Schriftsteller, magischer Dichter, Griechenlandpilger*. Wien: LIT Verlag, 2016, 200 s.

www.ipsl.cz